

3. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 4 липня 2005 р. № 1013/2005 // К.: Ліга Бізнес інформ, 2005. – 4 с.
4. Державна програма розвитку вищої освіти на 2005-2007 роки. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2004 року №1183 // К.: Ліга Бізнес інформ, 2005. – 7 с.
5. Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2005 року №1312. – К., 2006. – 7 с.
6. Наказ Міністерства освіти і наук України №30 від 21.01.06 «Про організаційні заходи щодо підготовки та проведення у 2006 році зовнішнього незалежного тестування та моніторингу якості освіти випускників системи загальної середньої освіти»
7. Система моніторингу та оцінювання якості освіти. Науково-методичне видання / Під ред. І.Є. Булах. – К., 2002. – 102 с.
8. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. – К.: Вид. дім «Шкільний світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.
9. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. – Образование-культура. – М., 1998.
10. Закон України «Про загальну середню освіту» // Нормативно-правове забезпечення освіти. У 4 ч. – Ч.1. – Х.: Видав. гр. «Основа», 2004. – 144 с.

УДК 378.37[44+42+71]

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, КАНАДИ, ФРАНЦІЇ

Приходько М. І., д. пед. н., професор,
Василенко І. В., асистент

Запорізький національний університет

У статті проаналізовано різні форми діяльності студентських організацій провідних країн загальноєвропейського простору. Зроблено висновок, що студентське самоврядування у вищих навчальних закладах цих країн є важливим фактором формування потенційних лідерів, реальним показником цивілізованості суспільства, утвердження в ньому демократичних начал.

Ключові слова: виховання, громадянськість, студентське самоврядування, громадянські цінності, демократичні традиції

Приходько Н.И., Василенко И.В. СТУДЕНЧЕСКОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ВЕЛИКОБРИТАНИИ, ФРАНЦИИ, КАНАДЫ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье проанализированы разные формы деятельности студенческих организаций ведущих стран общеевропейского пространства. Сделан вывод о том, что студенческое самоуправление в высших учебных заведениях этих стран является важным фактором формирования будущих лидеров, реальным показателем цивилизованности общества, утверждения в нем демократических начал.

Ключевые слова: образование, гражданственность, студенческое самоуправление, гражданские ценности, демократические традиции

Prihodko M.I., Vasylenko I.V. STUDENTS' SELF-GOVERNING AT THE UNIVERSITIES OF GREAT BRITAIN, FRANCE AND CANADA / Zaporozhzhya National University, Ukraine.

In this paper different forms of students' self-governing organizations in European countries are analyzed. We came to the conclusion that students self-governing in higher educational institutions of these countries is an important factor in the formation of future leaders, the real indicator of civilized society and strengthening of democratic values in it.

Key words: education, civility, student's self-governing, civil values, democratic traditions

Студентство є повноправним партнером в управлінні вищою освітою. Усвідомлюючи, який внесок студентські організації можуть зробити у формування майбутньої еліти суспільства, країни-участниці Болонського процесу дійшли згоди, щодо більш активної участі студентських спілок в управлінні ВНЗ.

У період становлення української суверенної, незалежної, соціальної, правової держави проблема студентського самоврядування в закладах освіти набула значної уваги. Відповідно до програми Президента України „Десять кроків назустріч людям” та програми діяльності уряду „Назустріч людям” студентське самоврядування потребує подальшого розвитку і збагачення новітніми демократичними ідеями, досконального знання досвіду діяльності студентських організацій у провідних країнах загальноєвропейського простору.

Аналіз сучасної вітчизняної соціально-педагогічної літератури (А. Барбарига, І. Бачило, Я. Болюбаш, Т. Буяльська, В. Даниленко, К. Лемківський, М. Сметанський, В. Шинкарук та ін.) свідчить про те, що студентське самоврядування завжди було увагою науковців. Проте, діяльності саме студентського самоврядування було приділено недостатньо уваги.

Метою статті є розгляд суті, структури, форм роботи студентського самоврядування у вищих навчальних закладах Великої Британії, Франції і Канади.

Питання, пов'язані з підготовкою молодого покоління до ефективної життєдіяльності в межах певного суспільного ладу, залишаються в центрі уваги педагогів, філософів, соціологів та політиків упродовж багатьох віків. Якщо точніше, то ними почали цікавитися з часу, коли в Стародавній Греції зародився інститут громадянства. Оскільки доступ до управління в різних його формах отримують не привілейовані елітарні клани, а ширші верстви населення, то виникає питання про якості, які повинна мати особистість, щоб її діяльність у конкретній сфері була спрямована, передусім, на загальне добро. У цей же час формується розуміння, що необхідні якості не є вродженими рисами окремих людей, а можуть і повинні виховуватися й закріплюватися в широких верствах суспільства. Дослідження Д. Хітера [1] показали, що найгостріше проблема громадянства і якостей, якими повинен володіти громадянин, в історії стояла: в V-IV століттях до н.е. в Афінах, у I столітті до н.е. – I столітті н.е. в Римі, в період пізнього Середньовіччя у Флоренції, у другій половині XVIII століття – у Франції. Особливого значення вона набуває в той час, коли починають утворюватися демократичні суспільства, які приваблюють передові верстви соціуму. Так, у Франції цими питаннями займалися такі видатні постаті, як Дені Дідро та Жан-Жак Руссо, які в цьому плані відводили вирішальну роль освіті як найкращому засобу виховання громадянських якостей [2, 78-80]. Велика увага питанням виховання молоді в системі цінностей громадянського суспільства приділяється і в “молодих” державах, наприклад США та Канаді. На жаль, проблеми студентського життя, їх діяльність в останні десятиліття не піддавалися теоретичному осмисленню й висвітленню в спеціальній літературі. Разом з тим, сама система у вищих навчальних закладах (ВНЗ) інтенсивно розвивається, у ній формуються нові інститути й організації, отримують відображення й процеси глобалізації та пов'язані з ними проблеми мультикультуризму.

Вивчення цих явищ особливо цікаве з огляду на те, що в Україні немає традицій студентського самоврядування, впливу студентів на внутрішнє життя ВНЗ в цілому й

студентського зокрема через систему студентських організацій і товариств. Але ж саме така практична діяльність і дозволяє сформувати соціально і політично активного громадянина, надає можливість якнайповніше розкритися здібностям лідера в окремих представників студентства. Крім того, це оптимальний період для спрямування здібностей молодих людей у творче русло, для формування громадянської позиції.

У цій статті проводиться аналіз сучасного стану системи товариств в університетах Канади, Франції, Великої Британії, принципів їх організації й діяльності.

Зупинимось на кожній країні детально, отже, у Франції студенти вищих навчальних закладів мають можливість бути представленими в різноманітних установах на всіх інституційних рівнях. Усі студенти університету можуть брати участь у виборах своїх представників. На університетському рівні студентів обирають до центральних рад університету (Адміністративна рада, Наукова рада, Рада з питань навчання та університетського життя), до студентських рад факультетів, а також до Ради об'єднаних факультетів за певним напрямом підготовки та Ради в гуртожитках. Студенти, які входять до цих рад, обирають своїх представників до Національної ради з вищої освіти. Паралельно відбуваються вибори на рівні кожного навчального округу до Адміністративної ради Регіонального центру університетських та навчальних справ. Студентське самоврядування поширюється також на міжнародний рівень, зокрема студенти беруть активну участь у Національному європейському союзі студентів.

Важливо зосередити увагу на тому, що найбільший вплив студенти мають на рівні університету, оскільки їх участь у Центральних радах університету пов'язана безпосередньо з питаннями прав та обов'язків студентів, їхніх політичних і профспілкових свобод, запровадження нових спеціальностей, поліпшення умов життя студентів, функціонування медичних та соціальних служб, бібліотек та інформаційних центрів, визначенням напрямів дослідницької політики, програми основного навчання та післядипломної перепідготовки тощо. Частка студентів в Адміністративній раді становить 20-25 відсотків від загальної кількості членів ради (30-60 членів ради); у Раді з питань навчання та університетського життя частка студентів становить 40-50 відсотків студентів від загальної кількості членів ради (20-40 членів ради); у Науковій раді – 7,5 – 12,5 відсотка при загальній кількості членів ради від 20 до 40 членів [3, 12].

Важливою формою студентської самоорганізації є асоціації. Вони можуть створюватися на різних рівнях: на рівні університету (навчально-професійні, культурні, спортивні та ін.) на регіональному або на національному рівнях.

На національному рівні сьогодні у Франції створено: Федерацію загальних студентських федерацій, яка охоплює 1400 асоціацій, об'єднаних в рамках близько тридцяти одно профільних асоціацій; Організацію сприяння та захисту студентів; Національну спілку студентів Франції, що є єдиною профспілковою студентською організацією (свою діяльність спрямовує на захист матеріальних та моральних прав студентів); Національну міжуніверситетську спілку – молодіжну організацію.

Окремою формою студентського самоврядування у Франції є синдикати. Студентські синдикати, які об'єднуються в національні, організують на університетських та регіональних рівнях. Сьогодні у Франції є такі студентські синдикати: Федерація студентських синдикатів, Синдикат солідарних, унітарних та демократичних студентів, Федерація Дітей Республіки, Національна Конференція Праці, Конференція студентів.

Студентські організації у Великій Британії функціонують як студентська спілка, студентський уряд або студентська рада.

Студентські ради виражають думки студентів щодо університету, відповідають за надання різноманітних послуг студентам. Ці ради керують деякими комерційними установами, що є на території університету (магазини, нічні клуби, друкують

студентські газети, надають консультації щодо успішного навчання в університеті); спортивними клубами тощо. Голову студентської ради обирають члени студентської ради, і він отримує заробітну плату.

Студентські спілки дуже часто відіграють роль навчальних центрів, проводять різноманітні кампанії, дебати тощо. Студентські засоби масової інформації намагаються залучити ширше коло респондентів до обговорення цих подій, хоча такі заходи не несуть відповідальності за ухвалені рішення. Доречно наголосити, що всі студентські ради вищих навчальних закладів мають потужне фінансування. Вони отримують матеріальну підтримку від університетів, державних установ, спонсорів, а також мають прибутки від комерційної діяльності.

Однією з найбільших студентських організацій у Великій Британії є Національна спілка студентів Об'єднаного Королівства, що представляє інтереси більш як п'яти мільйонів студентів. Ця спілка щорічно проводить навчання близько 300 студентських керівників.

Студентські керівники контролюють стан справ у студентських спілках, а також визначають їхню політику. Кожен студент має змогу брати участь в ухваленні рішень щодо перспективних планів роботи спілок на загальних зборах.

Крім цих організацій студентського самоврядування, у Великій Британії функціонують Студентська спілка Кембріджського університету, Спілка студентів Бермінгема, Студентська спілка Лондонського Королівського коледжу та ін.

Діяльність студентських асоціацій та організацій в університетах Канади бере свій початок в XIX ст., тобто практично із започаткуванням системи вищої освіти в цій країні. Важливим чинником, на наш погляд, є те, що всі види студентської діяльності перебували в полі зору і у сфері інтересів керівництва університетів, стаючи таким чином невід'ємним елементом системи підготовки фахівців вищої кваліфікації, формування громадських якостей у майбутніх лідерів і керівників країни. Уже на кінець XIX ст. студентські організації стають складовою структури університетів. А. МакКіллоп вважає, що зростання організованої діяльності студентів у цей період відображає їх прагнення “домогтися самостійності у власних справах та заходах”. [4, 238-241].

Зміна парадигми студентського життя в університетах Канади сталася на рубежі століть: якщо в студентському середовищі XIX ст. переважав індивідуалізм, то для студентства початку XX ст. характерне прагнення до об'єднання в групи та клуби за інтересами. Активізація та урізноманітнення позааудиторної діяльності пов'язані як із ускладненням структури університетів, так із їх спеціалізацією. Крім того, простежувалась пряма залежність студентської активності від кількості студентів та від їх приналежності до ширших соціально-економічних верств суспільства. У Western University, наприклад, де число студентів у 1904-1905 навчальному році складало 75 осіб, а в 1908 – 41, в 1914 – 108, до кола інтересів студентів за межами аудиторії входили “sleigh rides, memorial performances of 'The School for Scandal', and the making of 'Edwardian fudge’”, у той же час у швидко зростаючому McMaster University (у період з 1905 по 1911рр. кількість студентів зросла на 60%) функціонувало літературне товариство, клуб любителів багатоголосого співу акапела, футбольні команди, а також одна з найважливіших груп, яка діяла на території студентського містечка, - “The Fyfe Missionary Society” [4, 233-235].

Цілком закономірно, що студентське життя є своєрідним відображенням життя за стінами університету, і на рубежі віків, коли наближалася Перша світова війна, військово-спортивні види діяльності студентів стають найбільш привабливими серед студентів чоловіків; місіонерство, як і раніше, займало чільне місце в роботі чоловічих і жіночих організацій.

У наші дні ситуація принципово не змінилася і структура студентських клубів у канадських університетах відображає ускладнення суспільного життя й посилення інтересу студентської молоді до участі в ньому. Найбільшу групу студентських організацій складають громадські організації (33,5%), на другому місці – наукові товариства та клуби (30%), етнокультурні товариства складають 20%, спортивні й розважальні – дещо більше 12%, релігійні – 6% і політичні – близько 3%.

Відзначимо, незважаючи на те, що кількість студентських організацій коливається від 5 (Augustan University) до 247 (York University), очевидним є той факт, що вони становлять невід’ємну складову структури університету.

Аналіз змісту діяльності студентських організацій різних типів виявив значне розмаїття інтересів і напрямків студентської активності.

Так, наприклад, у громадських організаціях студенти університету Торонто з-поміж інших ставлять перед собою такі завдання: сприяти встановленню дружніх взаємин з інтелектуально обмеженими людьми й надавати їм різнобічну підтримку (клуб Best Buddies); прислужитися піднесенню рівня життя найбідніших верств суспільства, які проживають у несприятливих умовах, шляхом просвітницької роботи й надання їм першої медичної допомоги (клуб Building Futures); поширювати інформацію про права людини серед молоді (Five Minutes to Midnight, Amnesty International). Студенти університету МакМастер створюють такі товариства, щоб, наприклад, захищати права тварин і переконувати людей у перевагах способу життя, який виключає прояв жорстокості (Students Committee of Animal Rights); створювати умови, щоб студенти могли зустрічатися й ставати активними членами колективу МакМастера (Society of Off Campus Students).

Стосовно політичних організацій, то вони переважно діють у межах тих партій, ідеї яких підтримують. Так, організація молодих консерваторів університету Торонто створена, щоб сприяти розвитку консервативних цінностей в університеті та підтримує Консервативну партію Онтаріо і Консервативну партію Канади. Клуб студентів-демократів університету МакМастер у своїй діяльності прагне підняти інтерес студентів до демократичних цінностей і зацікавити студентів Демократичною партією Канади.

У ряді випадків політичні об’єднання студентів одночасно є релігійними й етнокультурними, наприклад, у мусульманських чи китайських общинах. Їхня діяльність здебільшого пов’язана з політичними подіями, що відбуваються на їхній батьківщині. Так, з початком війни в Іраку студенти з цього регіону, що навчаються в університеті Торонто, ініціювали цілу серію акцій (демонстрації, дискусії, розвішування листівок тощо), спрямованих проти військових дій.

Важливим аспектом діяльності студентських організацій є їх приналежність до університетських структур. Відповідно, їхня активність не є хаотичною, а регулюється угодою з керівництвом університету й здійснюється відповідно до затверджених хартій чи конституцій. Ці документи являють собою докладно розроблені правила створення, роботи й звітності студентських самоврядувальних структур у межах університету. Так, наприклад, робота студентських товариств університету МакГил регулюється конституцією, що складається з 10 розділів і 34 статей. У ній обумовлені членство в організаціях, а також джерела фінансування. Крім того, виділені структурні компоненти (The society’s Legislative Council, The Executive Committee, Society Commissioners & Committees of the Society), чітко прописані вибори керівних органів, обговорення навчальних питань тощо.

Підсумовуючи, ще раз підкреслимо, що студентські організації в сучасному світі являють прекрасні можливості для підготовки молоді до життя в складному,

динамічному суспільстві, для формування майбутніх лідерів у сфері політики й економіки. Навіть схематичне ознайомлення зі студентським самоврядуванням у вищих навчальних закладах Франції, Великої Британії та Канади свідчить про його глибокі демократичні традиції. Студентське самоврядування органічно пов'язане з динамічними процесами, що відбуваються в суспільному житті. Показово, що студентське самоврядування в цих країнах отримує значну консультативну та фінансову підтримку держав. З іншого боку, вищі навчальні заклади, їх академічна спільнота всебічно стимулюють залучення студентів до участі у формуванні навчального процесу, реалізації функцій управління закладами освіти, організації дозвілля та спортивно-культурної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Heater Derek Citizenship. The civic ideal in world history, politics and education. – Manchester, New York: Manchester University Press, 2004 (1st ed. –1990). – 388 p.
2. Reisenberg P. A history of citizenship. Sparta to Washington. – Malabar (Fl.): Krieger Publ. Co., 2002. – 182 p.
3. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації школи // Методичні рекомендації МОН України від 29.07.05 № 1/9 – 396: „Освіта України”, № 59-60. 12 серпня 2005 р. – С. 12-13.
4. McKillop A. B. Matters of mind: the universities of Ontario, 1791-1951. – Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press, 1994. – 716 p.
5. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності //Шлях освіти. – 2000. - №3. – С. 7-13.
6. Приходько М.І. Є чого повчитися і нам. Учніське самоврядування в сучасній зарубіжній школі // Рад. школа. – 1990. - №10. – С. 89-91.

УДК 378.14-057.875 : 796.011.1

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ

Радомський І.П., аспірант

Київський національний університет внутрішніх справ

У статті висвітлюється питання впровадження соціально-психологічних тренінгів у процес формування культури професійного спілкування курсантів вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України.

Ключові слова: соціально-психологічний тренінг, культура професійного спілкування, курсанти.

Радомский И.П. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ТРЕНИНГА КАК СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБЩЕНИЯ У КУРСАНТОВ ВУЗ МВС УКРАИНЫ / Киевский национальный университет внутренних дел Украины, Украина.

В статье освещается вопрос внедрения социально-психологических тренингов в процесс формирования культуры профессионального общения курсантов высших учебных заведений Министерства внутренних дел Украины.

Ключевые слова: социально-психологический тренинг, культура профессионального общения, курсанты.